

Софийски университет „Климент Охридски“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дфн Весела Тодорова Кацарова,
член на научно жури в конкурса за заемане на академичната длъжност
„професор“ по професионално направление 2.1. Филология
(Американска литература),
обявен в ДВ, бр. 55/19.07.2011 г.

I. Кратки данни за професионалното развитие на кандидата

Още от 14-годишна, когато постъпва в 114 Английска езикова гимназия, София, а по-късно – в специалност „Английска филология“, СУ, вниманието на доцент д-р Мадлен Данова трайно се насочва към английския език, британската и американската литература и култура. Интересът ѝ към Хенри Джеймс, съпътствал професионалния ѝ живот досега, започва още през 80-те години, когато заминава за университета в гр. Хъл, Великобритания, за да подготви дипломната си работа върху творчеството на Хенри Джеймс.

През 1987 г. първоначално тя постъпва като редовен асистент към катедра „Западни езици“, СУ, след което започва систематичното ѝ професионално израстване.

През 1999 г. защитава докторска дисертация на тема „Национализъм, модернизъм, идентичност“, сравнително изследване на две литературни семейства – Джеймс и Славейкови.

През 2006 г. се приема хабилитационният ѝ труд „Етническото окултно в американската литература на XX в.“ за присъждане на академичната длъжност „доцент“.

През 2011 г. представя втория си хабилитационен труд „Джеймсиада: постмодерният живот на Хенри Джеймс”.

Несъмнено тази последователност, систематичност и продуктивност в научната ѝ дейност говорят за задълбочени професионални интереси и голям творчески потенциал.

II. Характеристики на научната и научно-приложната продукция на кандидата

В количествено отношение научната продукция на доцент д-р Мадлен Данова е впечатляваща. Тя има 37 публикации в български издания и 16 в чужди. Издала е три монографии (едната е още под печат), 8 учебника и учебни помагала, 8 научнопопулярни публикации, както и 25 превода на известни научни статии, публикувани в престижни издания. Освен това участва в 63 конференции и 16 научни проекта. Важното в случая обаче е не само големият брой изследвания и участия, а тяхната подчертана многостранност и интердисциплинарност.

За по-голяма яснота ще разделя условно научните ѝ публикации в шест групи: 1) на първо място са изследванията върху американската литература, които са най-мощната група; 2) публикации по въпросите на масмедията и медийните дискурси; 3) статии по проблемите на канадската литература и култура; 4) изследвания върху явлението феминизъм в литературата и културата; 5) публикации по актуални въпроси на чуждоезиковото обучение; и не на последно място, 6) статии по проблемите на превода.

В случая по-подробно ще се спра на изследванията върху американската литература. Тук доцент Данова отново проявява своята многостранност и широтата в научните си интереси, като засяга богат

спектър от въпроси. Разглежда биографията и автобиографията като литературни жанрове, изследва етническите проблеми и въпросите за национализма и националната идентичност, очертава приноса на индианското малцинство за развитието на американската култура и т.н.

И все пак основен обект на изследване за нея остава богатото творчество на Хенри Джеймс. Преди да представи втория си хабилитационен труд доцент д-р Данова издава 12 значими публикации върху творчеството на този емблематичен писател в англо-американската литература. Например в статията „Черната кутия на превода” (2009) тя си поставя задачата да определи мястото на Хенри Джеймс в световната литература, както и културологичните особености на художествения превод. Приносният характер на статията „Живот след смъртта: Хенри Джеймс и постмодерната биофикция” (2010), написана на английски език, се крие в пародийната представа за окултното. В по-късното изследване „Постмодерната биография: между фактите и фикционалността” (2011) доцент Данова убедително представя биофикцията като нов хибриден жанр, характерен за XXI в., правейки паралели между живота и творчеството на Джеймс и постмодерното им пресъздаване в редица произведения на съвременната литература. В тази статия вече ясно се откроява пътят към едно по-мощно изследване.

В случая е важно да се спра по-подробно на представения хабилитационен труд „Джеймсиада: постмодерният живот на Хенри Джеймс” за присъждане на академичната длъжност „професор”. В резултат на своята компетентност и верен усет доцент Данова е избрала изключително благодатна тема – как съвременните постмодерни писатели тълкуват личността, живота и творчеството на Хенри

Джеймс. Когато е писал есето си „Има ли живот след смъртта” (1910) Джеймс изобщо не е допускал какво литературно безсмъртие му предстои цял век по-късно. Всъщност доцент Данова изследва извънредно интересен процес – диалога, който се води в съвременното ни, между постмодерния роман и произведенията на Джеймс. Както става ясно, около 30 съвременни писатели фикционализират Джеймс, създават една истинска „Джеймсиада”, като доцент Данова се спира на 9 от тях. Основната трудност в изследването идва оттам, че текстовете са доста различни и изискват различни подходи за тълкуването им. Умението на Данова се състои в това, че успява да обедини разнородните произведения, да ги впише в обща система, да ги подведе под един знаменател. Сродното помежду им е, че всички те фикционализират историята, както и биографичния субект. Освен това разглеждат въпроси, близки до духовността на съвременния постмодерен човек. По този начин се открояват като образци на нов литературен жанр, биофикцията, който все повече набира скорост в съвременността. Както изтъква доцент Данова, колкото и да са различни помежду си, всички тези произведения носят типичните черти на постмодернизма: хибридность, хетерогенност, метафикционалност, интертекстуалност и т.н. Оттам идва и заглавието на труда, което е много уместно подбрано.

Особеното достойнство на научния труд е, че той е с отворен край. Няма съмнение, че ще продължават да се пишат такива романи, защото духът на Хенри Джеймс е жив. Така че в най-скоро време доцент Данова ще трябва да пише втори том на труда си.

Учебниците по литература на доцент Данова се радват на голяма популярност поради това, че се основават на интерактивни средства за обучение.

III. Основни приноси в преподавателската дейност на кандидата

В преподавателската си дейност доцент Данова отново е изключително многостранна и продуктивна. Достатъчно красноречива е самата цифра – досега тя е водила общо 35 курса (задължителни и избираеми), както в бакалавърската, така и в магистърската степен. Отново за по-голяма яснота те трябва да се разделят на подгрупи: 1) курсове по история на американската литература ; 2) по културна и политическа история на САЩ; 3) относно расови и етнически модели в американската литература; 4) по проблемите на канадската литература и общество; 5) курсове, свързани с масмедииите в съвременното общество. Освен това е водила часове по художествен превод и творческо писане във Факултета по славянски филологии, а също и курсове по писане на академични текстове. В случая трябва ясно да се подчертае големият принос на доцент Данова за въвеждането на специалността „Канадистика” за първи път не само в Софийския университет, но и в България. Важно е също да се изтъкне, че тя ръководи магистърската програма „Комуникация: език, литература, масмедии”, която е особено популярна и през някои учебни години е набирала извънредно висок брой студенти (до 70). Според проучванията това е най-мощната магистърска програма сред университетите в България.

Не би било пресилено да се каже, че твърде рядко се среща преподавател с такъв широк обхват в учебната си дейност.

IV. Административна дейност

Като администратор и общественик доцент д-р Мадлен Данова също винаги е проявявала изключителна активност. Тя бе заместник декан по учебната дейност на ФКНФ през периода 2007-2011 г., като най-добросъвестно и отговорно изпълняваше всички свои задължения. Благодарение на нейната инициативност и предприемчивост факултетът усвои значителни допълнителни материални средства. Освен това доцент Данова е член на Комисията по следакредитационен контрол на СУ и на Комисията по институционална акредитация на СУ. Административният ѝ опит включва още и три месеца временно изпълняващ длъжността Ръководител на катедра „Англицистика и американистика” през периода юли-октомври 2010 г., когато успя да наложи дух на колегиалност и конструктивност в катедрата. На всички тези постове доцент д-р Данова е проявявала голямо чувство за отговорност и дисциплина.

V. Заключение

Въз основа на дадената висока оценка за научната, преподавателската и административната дейност на кандидата препоръчвам на уважаемото жури да гласува положително за присъждането на доцент д-р Мадлен Данова на академичната длъжност „професор” по обявения конкурс.

20 ноември 2011 г.

Рецензент: 
(проф. дфн Весела Кацарова)